

Saksbehandler: Hans Arne Akerø

Referanser: KM 6/10

Saksdokumenter:

Gudstjenestereformen - Dåp i hovedgudstjenesten

Sammendrag

Det fremlagte forslaget til ny dåpsliturgi i hovedgudstjenesten bygger på det fremlagte "Forslag 2008" til dåpsliturgi og på den brede høringen som fant sted høsten 2009 om dette. Kirkerådet behandlet et revidert forslag til dåpsliturgi på sitt møte i mai 2010 og oversendte deretter sitt vedtak til Bispemøtet i juni 2010 til læremessig uttalelse. Bispemøtet innarbeidet en rekke endringer i denne liturgien, som ble drøftet på Kirkerådets møte i september 2010. Vedtaket fra dette møtet ble lagt fram for Kirkemøtet 2010 til behandling.

Etter to behandlinger i plenum, gjorde Kirkemøtet 2010 følgende vedtak:

"Kirkemøtet ber om at saken, med de endringer som det er redegjort for, oversendes Kirkerådet for videre bearbeiding og saksgang i henhold til saksbehandlingsregler for liturgisaker og den prosedyren som Kirkemøtet har vedtatt for gudstjenestereformen."

Saken ble oversendt til Bispemøtet i januar 2011 for læremessig uttalelse og behandles deretter av Kirkerådet i februar 2011, som fremmer saken til Kirkemøtet 2011 til endelig vedtak.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar å fremme Dåp i hovedgudstjenesten for Kirkemøtet 2011.

2. Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

Ordning for dåp i hovedgudstjenesten

I. MOTTAKELSE TIL DÅP

En dåpssalme synges her, eller før skriflesningen, før forsakelsen og troen eller som avslutning på dåpshandlingen. Det kan alternativt fremføres korsang eller solosang på ett av disse stedene.

L I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

Ved dåp av barn

Med takk og glede tar menigheten imot *barnet/barna* som i dag skal bli døpt i Guds hus.

Ved dåp av større barn, unge eller voksne

Med takk og glede tar menigheten imot *deg/dere* som i dag er kommet til Guds hus for å bli døpt.

Gud har gitt oss livet og skapt oss til fellesskap med seg. Etter sitt ord og løfte tar Gud imot oss i dåpen og frelser oss fra synd og død. Vi forenes med Jesus Kristus til et nytt liv og innlemmes i den kristne kirke. For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortaapt, men ha evig liv. Joh 3,16

Her kan presten eventuelt si noe kortfattet om den aktuelle dåpshandling.

L La oss høre hvor vennlig Jesus tar imot barna og åpner Guds rike for oss:

ML / L

De bar små barn til Jesus for at han skulle røre ved dem, men disiplene viste dem bort. Da Jesus så det, ble han sint sa til dem: ”La de små barna komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike tilhører slike som dem. Sannelig, jeg sier dere: Den som ikke tar imot Guds rike slik som et lite barn, skal ikke komme inn i det.” Og han tok dem inn til seg, la hendene på dem og velsignet dem. Mark 10,13-16

Ved dåp av større barn, unge eller voksne kan denne teksten erstattes med

L Apostelen Paulus sier om dåpen:

ML / L

Det ble åpenbart hvor god vår Gud og frelser er, og at han elsker menneskene: Han frelste oss, ikke på grunn av våre rettfærdige gjerninger, men fordi han er barmhertig. Han frelste oss ved det badet som gjenföder

og fornyer ved Den hellige ånd, som han så rikelig har øst ut over oss ved Jesus Kristus, vår frelser, så vi skulle bli rettferdige ved hans nåde og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp. Tit 3,4-7

eller

ℒ Jesus sier at vi blir født på ny i dåpen:

ℳℒ / ℒ

Det var en mann som het Nikodemus. Han var fariseer og en av jødernes rådsherrer. Han kom til Jesus om natten og sa: "Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud. For ingen kan gjøre de tegnene du gjør, uten at Gud er med ham." Jesus svarte: "Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født på ny, kan ikke se Guds rike." "Hvordan kan en som er gammel, bli født?" sa Nikodemus. "Kan noen komme inn i mors liv igjen og bli født for andre gang?" Jesus svarte: "Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike." Joh 3,1-5

Takkebønn

Her kan det bes en takkebønn av en i dåpsfølget, av en annen medliturg eller av liturg.

Ved særskilte anledninger kan det utformes en egenformulert takkebønn.

ℒ La oss takke og be:

ℳℒ Evige Gud, du har skapt oss i ditt bilde

og i dåpen kaller du oss ved navn.

Vi takker deg for *NN/dette barnet/ dem*, som skal døpes i dag.

Hold din vernende hånd over *henne/ham/dem*.

Gi kjærlighet og visdom til alle som har del i
ansvaret og omsorgen for *henne/ham/dem*.

Gud, hør vår bønn:

ℳ Amen.

eller

ℳℒ Barmhjertige Gud,

vi takker deg for livets store under

og for *NN/dette barnet/dem*, som skal døpes i dag.

Takk for at du i dåpen
gir oss et hjem i din kirke på jorden.
Bevar *henne/ham/dem* i din omsorg
og gi *henne/ham/dem* fremtid og håp.
Gud, hør vår bønn:
***M*Amen.**

Ordet om dåpen og troen

L La oss høre vår Herre Jesu Kristi ord om dåpen og troen:

M / ***L***

Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler:
Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det
jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende. Matt 28,18-20

Dersom Markus 10,13-16 ikke er lest tidligere, kan det leses her.

Forsakelsen og troen

Ved dåp av barn:

L La oss sammen bekjenne forsakelsen og troen, som vi døper våre barn til:

Ved dåp av eldre barn/ungdom/voksne:

L Vil du sammen med denne menigheten bekjenne forsakelsen og troen, som du
døpes til?

Dåpskandidaten: Ja.

*Her, og ved det "ja" som gis ved dåpen, kan dåpskandidaten om nødvendig gi bekreftelse på
andre måter enn med verbalt språk.*

*Når både barn og eldre barn/ungdom/voksne døpes i samme gudstjeneste, rettes spørsmålet først
til sistnevnte. Deretter sies: La oss sammen bekjenne forsakelsen og troen, som vi døpes til.*

A Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.

Jeg tror på Jesus Kristus,

Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av Jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
fór ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
fór opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmechtige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømmе levende og døde.

Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv. Amen.

II. DÅPEN

Bønn ved døpefonten

Vannet helles i døpefonten.

℟ Herre Jesus Kristus, takk for dåpens vann, som ved ditt ord er en nådens kilde. I dåpen frir du oss fra syndens og dødens lov og forener oss med deg i din seierrike død og oppstandelse. Gi *henne/ham/dem* som døpes, nytt liv ved din Hellige Ånd.

eller

℟ Evige Gud, takk for at du tar imot oss i den hellige dåp. Ved dåpens vann rensar du oss fra all synd og forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. I troen på ditt ord og løfte ber vi: La den nye fødsel skje ved din skapende Ånd.

eller

L Evige Gud, vi takker deg for frelsen i den hellige dåp, der du frir oss fra mørkets makt og gjør oss til lysets barn. Send din Ånd, så *hun/han/de* som døpes, reises opp fra dåpens vann til det nye livet med Jesus Kristus, vår Herre.

Mellom hver dåp kan det synges et vers fra en egnet salme.

Ved dåp av barn:

L Hva heter barnet?

Den som bærer barnet sier barnets fornavn.

L Vil dere at *NN* skal døpes til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og oppdras til et liv i den kristne forsakelse og tro?

Den som bærer barnet, og foreldre/foresatte og faddere, svarer: Ja.

Ved dåp av større barn, ungdom eller voksen:

L Hva heter du?

Den som skal døpes, svarer selv ved å nevne sitt fornavn.

L *NN*, vil du bli døpt til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og leve i den kristne forsakelse og tro?

Den som skal døpes, svarer: Ja

Bønnen før og etter korstegningen bes med en åpen håndflate vendt mot barnet/dåpskandidaten.

L Gud bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid. Jeg tegner deg med det hellige korsets tegn (✠) til vitnesbyrd om at du skal tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham.

L *NN*, etter vår Herre Jesus Kristi ord og befaling døper jeg deg til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

Mens dette sies, øser liturgen med hånden rikelig med vann over hodet til den som døpes, tre ganger.

Liturgen legger [eventuelt sammen med foreldre og faddere] hånden på den døptes hode og sier:

L Den allmektige Gud har nå gitt deg sin Hellige Ånd, gjort deg til sitt barn og tatt deg inn i sin troende menighet. Gud styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred være med deg.

Dåpsbarna/dåpskandidatene kan her presenteres med ordene:

*Dette er *NN*, som er døpt inn i Kristi kirke og vår menighet.*

eller

Dette er NN, vår søster/bror i Kristus.

III. LIVET I DÅPEN

Når alle er døpt, kan en medliturg tenne et lys for hvert barn/hver dåpskandidat.. Lysene plasseres i en lysholder og brenner til gudstjenesten er ferdig.

Når alle dåpslys er tent, sier liturgen:

℟ Jesus sier: ”Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.” Joh 8,12

Kjære menighet. Gjennom dåpen setter Gud oss inn i sin verdensvide kirke og gir oss del i Jesu kall og oppdrag. La oss stå sammen i vitnesbyrd og tjeneste, inntil dagen kommer da alt det skapte skal bli forløst ved vår frelser, Jesus Kristus.

Ved dåp av barn

℟ Vil foreldre og faddere reise seg.

Dere er vitner om at *NN/disse barna* er døpt med den kristne dåp. Sammen med vår menighet og hele kirken har dere fått del i et hellig ansvar: Å vise omsorg for *henne/ham/dem*, be for *henne/ham/dem*, lære *henne/ham/dem* selv å be og hjelpe *henne/ham/dem* til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så *hun/han/de* kan leve og vokse i den kristne tro.

Ved dåp av eldre barn, ungdom eller voksne

℟ Vil (foreldre og) faddere reise seg.

Dere er vitner om at *NN/disse* er døpt med den kristne dåp. Sammen med vår menighet og hele kirken har dere fått del i et hellig ansvar: Å vise omsorg for *henne/ham/dem*, be for *henne/ham/dem*, og hjelpe *henne/ham/dem* til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så *hun/han/de* kan leve og vokse i den kristne tro.

Foreldre og faddere setter seg.

Fadervår

Fadervår fremsies. Dersom det er nattverd i gudstjenesten, kan Fadervår bortfalle her.

ℒ La oss sammen be den bønne Jesus har lært oss:

ℳ Vår Far i himmelen!

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld,

slik også vi tilgir våre skyldnere.

Og la oss ikke komme i fristelse,

men frels oss fra det onde.

For riket er ditt og makten og æren i evighet.

Amen.

eller

ℳ Fader vår, du som er i himmelen!

La ditt navn holdes hellig.

La ditt rike komme.

La din vilje skje på jorden som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød.

Forlat oss vår skyld,

som vi òg forlater våre skyldnere.

Led oss ikke inn i fristelse,

men frels oss fra det onde.

For riket er ditt,

og makten og æren i evighet.

Amen.

ℒ Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! 1 Pet 1,3

Dåpssalme

Dåpssalmen synges her, eller på andre steder som er angitt.

Del I: Saksorientering

I sekretariatets arbeid med saken er det i tråd med behandlingen på Kirkemøtet 2010 lagt vekt på å drøfte og bearbeide særlig to ledd i dåpsliturgien med tanke på vedtak i KM 2011. Det gjelder

1. Den innledende dåpsforklaringen i liturgien, og
2. Bønnene ved døpefonten.

Dette er det redegjort for i del II av dokumentet fra side 23 (*saksfremstillingen*).

I dokumentets del I (*saksorienteringen*) gjengis kirkemøtekomiteens merknader til andre gangs behandling i plenum på Kirkemøtet 2010 (side 10 – 15), og kirkemøtets vedtak, inkludert dåpsliturgiteksten fra fjorårets Kirkemøte (side 15 – 22).

Den nye saksfremstillingen som legges fram for Kirkemøtet 2011, begynner derfor først på side 23, og det reviderte forslaget til liturgitekst er gjengitt på side 2- 8.

Merknader fra Kirkemøtekomitéen 2010

Innledning

Dåpsliturgien er den delen av gudstjenestereformen som har hatt den lengste og mest omfattende saksgang. Kirkerådet trengte flere gangers behandling før de hadde et forslag som de fant å kunne sende på høring. Den særlige utfordringen ved denne liturgien er at den skal sammenfatte den kristne tro på en forståelig måte ved det møtepunktet i folkekirken som har den største kontaktflaten. Når dette skal skje innenfor rammen av søndagens hovedgudstjeneste, må en ta hensyn til at en har begrenset plass til rådighet. Derfor må formuleringene være så presise som mulig.

På bakgrunn av den omfattende saksgangen denne liturgien har hatt, med mange ulike synspunkter og innspill, vil komiteen i hovedsak si seg godt fornøyd med det fremlagte forslaget. Dette gjelder både struktur og enkeltheter.

Den foreslåtte struktureringen av liturgien i tre deler har fått positiv mottakelse i alle ledd av saksbehandlingen. De tre delene er 1) Mottakelse, 2) Dåpshandlingen, 3) Livet i dåpen. Komiteen ser denne formende inndelingen som en stor vinning, som det gjelder å beholde. Denne tredelte strukturen bidrar til å klargjøre dåpens innhold på en pedagogisk måte, som over tid vil bygge opp forståelse av hva dåp er, og hvordan dåpen og livet henger sammen.

Det som er nytt ved denne struktureringen er særlig tydeliggjøringen av de to elementene som omkranser selve dåpshandlingen. Den første delen skal på en klar og forståelig måte uttrykke *mottakelsen* i dåpen. Dette gjelder både at Gud tar imot oss, og at menigheten tar imot dåpskandidaten med sitt følge. På denne måten imøtekommes et klart uttalt reformbehov. Dette perspektivet har særlig betydning for plasseringen av og forståelsen av Mark 10,13-16.

Den tredje delen av liturgien synliggjør at dåpen ikke bare er en punktuell handling. Dåpen gjelder hele livet. Den er enestående i den forstand at den ikke kan gjentas. Det gamle menneske overgis til døden og et nytt menneske reises opp. Dette gjentas i en daglig omvendelse. Dåpen er derfor starten på en vandring som Jesu etterfølger. Plasseringen av dåpslyset og ordet fra Joh 8,12 i denne siste delen tydeliggjør dette.

På noen punkter i liturgien ser komiteen fremdeles behov for noen endringer. Disse skal fremstilles og begrunnes i det følgende. Noen av endringene består i å innføre alternativer. Dette er i tråd med gudstjenestereformens grunnverdier *fleksibilitet* og *stedegengjøring*.

Mottakelse til dåp

I likhet med dåpsliturgien i en rekke andre kirker har forslaget fått en fortale som kort fremstiller dåps sakramentets betydning og "virkning". Denne fortalen gjenspeiler et behov for å få satt på plass allerede i mottakelsesdelen noe mer enn den ene setningen i dagens ordning: "I dåpen vil Gud gi *ham* del i sin frelse og ta *ham* inn i sin kristne kirke." En god utforming av denne fortalen letter den videre gang i liturgien.

Dåpen er en overgangshandling. Det er gjennom dåpen og den tilhørende opplæring vi blir Jesu disipler og etterfølgere og innlemmes i kirken. Komiteen har lagt ned et stort arbeid for med så få ord som mulig å uttrykke denne overgangen – dåpens "fra og til" – allerede i denne fortalen. Et av de sterkeste reformbehovene har vært å uttrykke troen på at vi er Guds gode skapninger, skapt "i Guds bilde". Samtidig skal liturgien ivareta det grunnleggende perspektiv i vår kirkes lære, nemlig at dåpen er nødvendig til frelse. Når disse to momentene stilles ved siden av hverandre, oppstår det et behov for et forklarende mellomledd.

Det svaret de bibelske skriftene og kirkens teologi gir på forholdet mellom vår status som Guds gode skapning og dåpens nødvendighet til frelse, er *syndefallet* med sine altomfattende virkninger. I dagens liturgi er dette uttrykt på en måte som ensidig knytter det til dåpsbarna og deres fødsel ("De er født med menneskeslektens synd og skyld"). Det synes å ha vært bred enighet, både før gudstjenestereformen ble satt i gang og gjennom hele prosessen, at dette er uheldig.

Komiteen finner imidlertid det fremlagte forslag utilfredsstillende, fordi det mangler uttrykk for den syndefallets virkelighet og lovmessighet som alle mennesker er underlagt. Å "frelses fra synd og skyld" vil lett kunne høres i rent individualiserende betydning. I

den tekst komiteen legger frem, er dette momentet uttrykt i setningen ”i dåpen frelser Gud oss fra synd og død”.

Komiteen har også gjort en flytting av setninger. I det fremlagte forslag virker det unaturlig at setningen ”Etter sitt ord og løfte tar Gud imot oss i dåpen” kommer etter en lang setning om alt Gud gjør med oss i dåpen. Komiteen foreslår motsatt rekkefølge. Dette fører til et sammenstøt mellom en setning som slutter med ordene ”i dåpen” og følgende setning som begynner med de samme ordene. For å unngå dette foreslår komiteen å endre begynnelsen av den andre av disse setningene til ”Her frelser Gud oss...”.

Etter denne fortalen bør det etter komiteens mening være mulig å føye til noen ord om den aktuelle dåpshandling. Det kan av og til være spesielle behov som gjør det naturlig med en slik adressering. Dette er noe annet enn ”en kort tale”, som den nåværende ordning åpner for.

Mark 10,13-16

I samtalen omkring liturgien har det vært ulike meninger om hvor det såkalte barneevangeliet (Mark 10,13-16) bør plasseres. Komiteen er enig i det fremlagte forslag, som plasserer dette evangelieordet i mottakelsesdelen og forutsetter at det skal kunne leses både ved dåp av barn, unge og voksne. Skriftordet har da som funksjon å vise Jesu rause mottakelse av alle mennesker. I tillegg skal det utsi at uansett hvilken alder eller status vi er i, kan vi bare motta Guds rike slik som et lite barn.

Komiteen slutter seg til denne bruken av Markus-ordet. Det innebærer at normalt skal dette ordet leses i mottakelsesdelen. I særlige tilfelle åpner forslaget for at Tit 3,4-7 eller Joh 3,1-5 kan leses istedenfor Mark 10,13-16. Dette er situasjoner hvor tekstvalget må avgjøres ut fra pastoralt skjønn. Komiteen anbefaler at Mark 10,13-16 i slike tilfelle leses etter Matt 28,18-20, slik at denne viktige teksten normalt er med i dåpsliturgien.

Etter et innspill fra en av de andre komiteene har en gitt lesningen av Mark 10 en felles innledning uansett alder: ”La oss høre hvor vennlig Jesus tar imot barna og åpner Guds rike for oss.” Endringen til ”åpner Guds rike ”for oss” understreker denne forståelsen av Mark 10. Ettersom denne innledningen altså skal kunne brukes ”uansett alder”, fjernes rubrikken ”Ved dåp av barn”.

Takkebønn

I takkebønnene har komiteen funnet det nødvendig å sette inn ”dette barnet” som en mulighet: ”NN/dette barnet/dem”. Det kan reises spørsmål om hvor mange navn en kan lese her før det blir en oppramsing som gir bønnen karakter av kunngjøring. Komiteen finner det ikke mulig å gi noen regel om dette, men problematikken bør synliggjøres i veiledningen til liturgien.

Komiteen har også drøftet om navnespørsmålet er berettiget hvis navnet lyder i takkebønnen. En står fast ved at det skal spørres om navnet ved døpefonten. Dette er et rituelt spørsmål, som identifiserer dåpskandidaten og markerer selve overgangøyeblikket i dåpshandlingen. Som et bimoment kan det også nevnes at normaliteten ved å spørre om navnet skaper den nødvendige trygghet for liturgen, ikke minst når det er mange dåpskandidater.

Matt 28,18-20

Matt 28 er liturgiens fundamentalord. Det er derfor ikke treffende å gi det overskriften *skriftlesning*. Komiteen vil foreslå å gi det den karakteristikken det har fått i innledningen til lesningen, *Ordet om dåpen og troen*.

Komiteen finner ikke tilstrekkelig grunn til å avvike fra ordlyden i den kommende bibeloversettelsen i dette grunnleggende ordet. Det innebærer at ordet "ut" (Gå derfor ut) fjernes fra teksten, som da blir: "Gå derfor og gjør alle folkeslag etc"

Forsakelsen og troen

Komiteen har ført en grundig samtale om forsakelsen, både selve saken og ordet. Komiteen er enig i det fremlagte forslaget, som viderefører den praksis at en ber dåpsfølget, sammen med menigheten, fremsi forsakelsen og troen. Dette er også et uttrykk for dåpens "fra og til". Den som begynner en vandring som Jesu etterfølger, sier med sitt *ja* til Jesus Kristus og troen på ham også *nei* til noe. Gjennom forsakelsen er dette uttrykt i altomfattende termer. Det gjelder den onde i absolutt forstand med all sin innflytelse.

Dåp av større barn og unge er i løpet av tiden etter den nåværende gudstjenesteboken blitt en vanlig foreteelse. Det kan aktualisere spørsmålet om når barnet kan svare selv på de spørsmålene som stilles i liturgien. Komiteen har drøftet om det burde gis noen anvisninger om dette. En har kommet til at det er vanskelig, da barns modenhetsnivå varierer sterkt. I veiledningen til liturgien bør det imidlertid gis en føring om at dette må avklares på forhånd i dåpssamtalen.

Bønn ved døpefonten

Komiteen foreslår en ny tekst til alternativ 1 av denne bønnen for å ivareta at syndefallets realitet er tydelig nevnt i dåpsliturgien.

Komiteen har sett at i alternativ 2 av de tre alternative bønnene ved døpefonten er *vannet* ikke nevnt. Det ville bety at hvis denne varianten ble valgt, ville vannet ikke være nevnt i det hele tatt i dåpsliturgien. For å bøte på dette foreslår komiteen å endre teksten slik: "så de som døpes, reises opp fra dåpens vann til nytt liv i Kristus." Dette uttrykket brukt på dette punktet i liturgien vil også legge grunnlaget for den presentasjonsgesten som er kommet inn i dåpspraksis mange steder. Det å løfte barnet opp for menigheten er i virkeligheten en rest av oppløftelsen av vannet etter full neddykning.

Tanken er at det i tiden frem til Kirkemøtet 2011 må arbeides videre med disse bønnene, slik at disse motivene er på plass i alle variantene.

Spørsmålet ved døpefonten

I løpet av prosessen med denne liturgien har det vært ulike meninger om terminologien i spørsmålet ved døpefonten. Hvordan skal det andre elementet i denne "disippelgjøringen" ("og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere") uttrykkes? Den teksten som ble sendt på høring, brukte ordet *opplæres*. Det forslaget som gjennom Kirkerådets og Bispemøtets behandling er kommet til Kirkemøtet, har gått tilbake til ordet *oppdras*. Komiteen er enig i det. I tillegg til at dette er det ordet som er kjent og innarbeidet, er det også i pakt med nyere pedagogisk tenkning.

Som nevnt stiller komiteen seg bak praksis med forsakelsen og trosbekjennelsen. Når det gjelder oppfølgingen av dette i spørsmålet ved døpefonten, er det to oppfatninger i komiteen. Et mindretall ønsker denne ordlyden: "Vil dere at *NN* skal døpes til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og oppdras til et liv i den kristne tro?" De finner dette mer positivt og livsbekreftende. Komiteens flertall ønsker å beholde det fremlagte forslag med et lite tillegg: "...oppdras *til et liv* i den kristne forsakelse og tro". Dette er en videreføring av den nåværende ordlyd, med en tydeliggjøring i tråd med hovedideen bak denne dåpsliturgien. Flertallet regner med at dette vil virke mest samlende.

Korstegning

Ved korstegningen ser komiteen at Jesu navn er utelatt. Komiteen er uenig i dette. Det bør som nå hete "tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham".

Komiteen har også drøftet antall korstegn. En er kjent med at det for mange er et ønske å vende tilbake til den korstegningspraksis vi hadde før 1977, hvor en tegnet to kors, på panne og bryst. Komiteen har likevel funnet det mest tjenlig å videreføre den nåværende praksis med ett kors som omfatter hele kroppen.

Etter innspill fra en annen komité er det tatt inn en alternativ tekst ved presentasjonen av den dømte: "Dette er *NN*, som er døpt inn i Kristi kirke og vår menighet" eller "*NN*, vår søster/bror i Kristus".

Livet i dåpen

Muligheten for lystenning for dåpskandidatene er nå plassert som en samlet handling som markerer starten på seksjonen *Livet i dåpen*. Dette er en god ordning. Lystenning ved dåpen er en ordning som strekker seg langt bakover i kirkens historie. Når den gis en tolkning gjennom det vakre ordet fra Joh 8,12, som taler nettopp om vandringen i Jesu følge, han som er verdens lys, bidrar dette sterkt til å gi form til denne tredje seksjonen i dåpsliturgien.

Komiteen ønsker imidlertid å føye til noen ord, slik at andre setning i rubrikken lyder: ”Lysene plasseres i en lysholder og brenner til gudstjenesten er ferdig.” Ordet *lysholder* dekker både lysglobe med Kristuslys, annen lysholder for flere lys og enkeltstaker, som plasseres på alteret eller annet synlig sted i koret. Komiteen mener at ved å holde denne rubrikken på et såpass lavt presisjonsnivå kan en fange opp de mange måter dette gjøres på i menighetene. Dette bør følges opp i den veiledningen til gudstjenesten som skal utarbeides.

Den tredje delen av dåpsliturgien inneholder et avsnitt som tiltaler hele menigheten: ”Kjære menighet.” Tanken med dette er å inkludere tiltalen til foreldre/foresatte og faddere i en felles tiltale til hele menigheten, med et felles oppdrag. Dette avsnittet ivaretar også noe som ble etterlyst i høringen, nemlig et tydeligere uttrykk for dåpens eskjatologiske dimensjon.

I tiltalen til foreldre og faddere brukes uttrykket ”å vise omsorg”. Komiteen er glad for at dette diakonale perspektivet er tatt inn i liturgien. Erfaringen viser at barns oppvekstvilkår kan være ulike. En påminnelse om omsorg for hele mennesket kan derfor være på sin plass ved inngangen til livet i dåpen.

Fadervår

Fadervår har sin plass både i dåpsliturgien og i nattverd liturgien. Rubrikken i forslag til dåpsliturgi åpner for at Fadervår kan utelates her, hvis det er nattverd. Dette forutsetter at Fadervår er obligatorisk i nattverd liturgien, noe komiteen er helt enig i. En finner det likevel vanskelig å tenke seg at bønnen ikke skulle lyde også ved dåpen. Bønnen har gjerne vært forstått som et uttrykk for det tros livet den døde nå er satt inn i. Den som er gjennfødt til et nytt liv, kan nå si ”Fader vår”. Komiteens flertall ser ikke noen vanskelighet i at denne bønnen, i likhet med andre deler av liturgien, kan lyde flere ganger i samme gudstjeneste. Komiteen går ikke inn for å endre rubrikken, men vil be om at veiledningen til liturgien anviser muligheten til å fremsi Fadervår i dåpsliturgien og synge bønnen ved nattverden.

Språkvask

Komiteen har behandlet denne liturgisaken på grunnlag av bokmålsversjonen. De som har sammenlignet med nynorskversjonen, har påvist behovet for en språklig gjennomgang. Det er opplyst at Kirkerådet i liturgitekstene vil følge det formverk Bibelselskapet har utarbeidet i samråd med Språkrådet. Komiteen regner med at dette er en beslutning som vil bidra til å sikre god kvalitet i de endelige liturgitekstene.

Kirkemøtets vedtak:

Kirkemøtet ber om at saken, med de endringer som det er redegjort for, oversendes Kirkerådet for videre bearbeiding og saksgang i henhold til saksbehandlingsregler for liturgisaker og den prosedyren som Kirkemøtet har vedtatt for gudstjenestereformen.

Dåpsliturgi i hovedgudstjenesten (KM 06/10)

I. MOTTAKELSE TIL DÅP

En dåpssalme synges her, eller før skriflesningen, før forsakelsen og troen eller som avslutning på dåpshandlingen. Det kan alternativt fremføres korsang eller solosang på ett av disse stedene.

L I Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

Ved dåp av barn

Med takk og glede tar menigheten imot *barnet/barna* som i dag bringes til Guds hus for å bli døpt.

Ved dåp av større barn, unge eller voksne

Med takk og glede tar menigheten imot *deg/dere* som i dag er kommet til Guds hus for å bli døpt.

Gud har gitt oss livet og skapt oss til fellesskap med seg. Etter sitt ord og løfte tar Gud imot oss i dåpen. Her frelser Gud oss fra synd og død, forener oss med Jesus Kristus til et nytt liv og innlemmer oss i sin kristne kirke.

For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. Joh 3,16

Her kan presten eventuelt si noe kortfattet om den aktuelle dåpshandling.

L La oss høre hvor vennlig Jesus tar imot barna og åpner Guds rike for oss:

ML / L

De bar små barn til Jesus for at han skulle røre ved dem, men disiplene viste dem bort. Da Jesus så det, ble han harm og sa til dem: ”La de små barna komme til meg, og hindre dem ikke! For Guds rike tilhører slike som dem. Sannelig, jeg sier dere: Den som ikke tar imot Guds rike slik som et lite barn, skal ikke komme inn i det.” Og han tok dem inn til seg, la hendene på dem og velsignet dem. Mark 10,13-16

Ved dåp av større barn, unge eller voksne kan denne teksten erstattes med

L Apostelen Paulus sier om dåpen:

ML/ L

Det er blitt åpenbart hvor god vår Gud og frelser er, og at han elsker menneskene: Han frelste oss, ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det badet som gjenföder og fornyer ved Den hellige ånd, som han så rikelig har øst ut over oss ved Jesus Kristus, vår frelser, så vi ved hans nåde skulle stå rettferdige for Gud og bli arvinger til det evige liv, som er vårt håp. Tit 3,4-7

eller

L Jesus sier at vi blir født på ny i dåpen:

ML/ L

Det var en mann som het Nikodemus. Han var fariseer og en av jødernes rådsherrer. Han kom til Jesus om natten og sa: "Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud. For ingen kan gjøre de tegnene du gjør, uten at Gud er med ham." Jesus svarte: "Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født på ny, kan ikke se Guds rike." "Hvordan kan en som er gammel, bli født?" sa Nikodemus. "Kan noen komme inn i mors liv igjen og bli født for andre gang?" Jesus svarte: "Sannelig, sannelig, jeg sier deg: Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike." Joh 3,1-5

Takkebønn

Her kan det bes en takkebønn av en i dåpsfølget, av en annen medliturg eller av liturg.

Ved særskilte anledninger kan det utformes en egenformulert takkebønn. Se Veiledning, s. 000

L La oss takke og be:

ML Evige Gud, du har skapt oss i ditt bilde

og i dåpen kaller du oss ved navn.

Vi takker deg for *NN/dette barnet/ dem*, som i dag skal døpes.

Hold din vernende hånd over *henne/ham/dem*.

Gi kjærlighet og visdom til alle som har del i ansvaret og omsorgen for *henne/ham/dem*.

Gud, hør vår bønn:

M Amen.

eller

ML Barmhjertige Gud,
vi takker deg for livets store under
og for *NN/dette barnet/dem* som i dag skal døpes.
Takk for at du i dåpen
gir oss et hjem i din kirke på jorden.
Bevar *henne/ham/dem* i din omsorg
og gi *henne/ham/dem* fremtid og håp.
Gud, hør vår bønn:
MAmen.

Ordet om dåpen og troen

L La oss høre vår Herre Jesu Kristi ord om dåpen og troen:

ML / L

Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler:
Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det
jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende. Matt 28,18-20

Dersom Markus 10,13-16 ikke er lest tidligere, kan det leses her.

Forsakelsen og troen

Ved dåp av barn:

L La oss sammen bekjenne forsakelsen og troen, som vi døper våre barn til:

Ved dåp av eldre barn/ungdom/voksne:

L Vil du sammen med denne menigheten bekjenne forsakelsen og troen, som du
døpes til?

Dåpskandidaten: Ja.

*Her, og ved det "ja" som gis ved dåpen, kan dåpskandidaten om nødvendig gi bekreftelse på
andre måter enn med verbalt språk.*

*Når både barn og eldre barn/ungdom/voksne døpes i samme gudstjeneste, rettes spørsmålet først
til sistnevnte. Deretter sies: La oss sammen bekjenne forsakelsen og troen, som vi døpes til.*

A Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen.

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige,
himmelens og jordens skaper.

Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd,
født av Jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus,
korsfestet, død og begravet,
før ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag,
før opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd,
skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.

Jeg tror på Den hellige ånd,
en hellig, allmenn kirke,
de helliges samfunn,
syndenes forlatelse,
legemets oppstandelse
og det evige liv. Amen.

II. DÅPEN

Bønn ved døpefonten

Vannet helles i døpefonten.

℟ Herre Jesus Kristus, vi takker deg for dåpens vann som ved ditt ord er en nådens kilde. Vi er mennesker under syndens og dødens lov, men i dåpen frelser du oss fra synd og død og gir oss del i din seierrike oppstandelse.

eller

Evige Gud, vi takker deg for at du frelser oss i den hellige dåp, der du forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. I troen på ditt løfte ber vi: Send din Ånd, så *hun/han/de* som døpes, reises opp fra dåpens vann til nytt liv i Kristus.

eller

Herre Jesus Kristus, vi takker deg for dåpens vann, som ved ditt ord er en nådens kilde, der du frir oss fra mørkets makt og gir oss del i din seierrike død og oppstandelse. Vi ber deg: Herre, la den nye fødsel skje ved din skapende Ånd.

Mellom hver dåp kan det synges et vers fra en egnet salme.

Ved dåp av barn:

L Hva heter barnet?

Den som bærer barnet sier barnets fornavn.

L Vil dere at NN skal døpes til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og oppdras til et liv i den kristne forsakelse og tro?

Den som bærer barnet, og foreldre/foresatte og faddere, svarer: Ja.

Ved dåp av større barn, ungdom eller voksen:

L Hva heter du?

Den som skal døpes, svarer selv ved å nevne sitt fornavn.

L NN, vil du bli døpt til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og leve i den kristne forsakelse og tro?

Den som skal døpes, svarer: Ja

Bønnen før og etter korstegningen bes med en åpen håndflate vendt mot barnet/dåpskandidaten.

L Gud bevare din utgang og din inngang fra nå og til evig tid. Jeg tegner deg med det hellige korsets tegn (✠) til vitnesbyrd om at du skal tilhøre den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham.

L NN, etter vår Herre Jesus Kristi ord og befaling døper jeg deg til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn.

Mens dette sies, øser liturgen med hånden rikelig med vann over hodet til den som døpes, tre ganger.

Liturgen legger [eventuelt sammen med foreldre og faddere] hånden på den døptes hode og sier:

L Den allmektige Gud har nå gitt deg sin Hellige Ånd, gjort deg til sitt barn og tatt deg inn i sin troende menighet. Gud styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred være med deg.

Dåpsbarna/dåpskandidatene kan her presenteres med ordene:

Dette er NN, som er døpt inn i Kristi kirke og vår menighet.

eller

Dette er NN, vår søster/bror i Kristus.

III. LIVET I DÅPEN

Når alle er døpt, kan en medliturg tenne et lys for hvert barn/hver dåpskandidat.. Lysene plasseres i en lysholder og brenner til gudstjenesten er ferdig.

Når alle dåpslys er tent, sier liturgen:

℟ Jesus sier: ”Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.” Joh 8,12

Kjære menighet. Gjennom dåpen setter Gud oss inn i sin verdensvide kirke og gir oss del i Jesu kall og oppdrag. La oss stå sammen i vitnesbyrd og tjeneste, inntil dagen kommer da alt det skapte skal bli forløst ved vår frelser, Jesus Kristus.

Ved dåp av barn

℟ Vil foreldre og faddere reise seg.

Dere er vitner om at *NN/disse barna* er døpt med den kristne dåp. Sammen med vår menighet og hele kirken har dere fått del i et hellig ansvar: Å vise omsorg for *henne/ham/dem*, be for *henne/ham/dem*, lære *henne/ham/dem* selv å be og hjelpe *henne/ham/dem* til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så *hun/han/de* kan leve og vokse i den kristne tro.

Ved dåp av eldre barn, ungdom eller voksne

℟ Vil (foreldre og) faddere reise seg.

Dere er vitner om at *NN/disse* er døpt med den kristne dåp. Sammen med vår menighet og hele kirken har dere fått del i et hellig ansvar: Å vise omsorg for *henne/ham/dem*, be for *henne/ham/dem*, og hjelpe *henne/ham/dem* til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så *hun/han/de* kan leve og vokse i den kristne tro.

Foreldre og faddere setter seg.

Fadervår

Fadervår fremsies. Dersom det er nattverd i gudstjenesten, kan Fadervår bortfalle her.

L La oss sammen be den bønne Jesus har lært oss:

A Vår Far i himmelen!

La navnet ditt helliges.

La riket ditt komme.

La viljen din skje på jorden slik som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød,

og tilgi oss vår skyld,

slik også vi tilgir våre skyldnere.

Og la oss ikke komme i fristelse,

men frels oss fra det onde.

For riket er ditt og makten og æren i evighet.

Amen.

eller

A Fader vår, du som er i himmelen!

La ditt navn holdes hellig.

La ditt rike komme.

La din vilje skje på jorden som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød.

Forlat oss vår skyld,

som vi òg forlater våre skyldnere.

Led oss ikke inn i fristelse,

men frels oss fra det onde.

For riket er ditt,

og makten og æren i evighet.

Amen.

L Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i sin rike miskunn har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde! 1 Pet 1,3

Dåpssalme

En dåpssalme synges ved dåp, her eller på andre steder som er angitt.

*

Del II: Saksfremstilling

Kommentarer til endringsforslag til Kirkemøtet 2011:

A. ”Med takk og glede...”

Kirkemøtet 2010 fremmet ønske om at det skal være størst mulig samsvar mellom liturgiene på bokmål og nynorsk. Komité C bemerker at de behandlet dåpsliturgien på grunnlag av bokmålsversjonen og peker på at det er påvist behov for en språklig gjennomgang i forhold til nynorsk. I starten av liturgien er det et punkt som er nokså ulikt utformet i de to versjonene. Passivformen i bokmålsversjonen byr på en utfordring som ikke hadde funnet en helt heldig løsning på nynorsk (se nedenfor). Bokmålsordet ”bringes” kan også virke noe gammelmodig og abstrakt. For å få til en ledig og god form, som er felles for begge målformer, foreslås det derfor å omformulere denne teksten:

Fra:

(BM:) Med takk og glede tar menigheten imot barnet/barna som i dag bringes til Guds hus for å bli døpt.

(NN:) Med takk og glede tek kyrkjelyden imot barnet/borna som i dag er i Guds hus for å bli døypt/døypte.

Til:

(BM:) Med takk og glede tar menigheten imot barnet/barna som i dag skal bli døpt i Guds hus.

(NN:) Med takk og glede tek kyrkjelyden imot barnet/barna som i dag skal bli døypt/døypte i Guds hus.

Dette gir en tekst som er felles i begge målformene og som virker mindre abstrakt. Endringen innebærer ikke noen nye innholdsmessige poeng i forhold til forslaget til KM 2010, men betraktes som en rent språklig bearbeidelse.

I arbeidet med denne formuleringen, har en også reist spørsmålet om ikke bare dåpsbarna burde nevnes, men også foreldre og faddere. Dette kunne eventuelt formuleres slik:

(BM:) Med takk og glede tar menigheten imot barnet/barna som dere foreldre og faddere bærer til dåpen.

(NN:) Med takk og glede tek kyrkjelyden imot barnet/borna som de foreldre og fadrar ber til dåpen.

Dette endringsforslaget kunne synliggjort foreldrenes og faddernes aktive rolle, og kanskje gi en mer inkluderende start på dåpsliturgien for de som kommer med dåpsbarna. En innvending mot forslaget er at det gir et dobbelt fokus, både på foreldre/faddere og på barna, og at dåpen bør beholde kun ett fokus, nemlig på dem som skal døpes. Dette forslaget er ikke fremmet i teksten, også med den begrunnelse at det kan oppfattes som en innføring av et nytt moment (foreldre og faddere), som ikke lå i teksten fra Kirkemøtet 2010.

B. "Gud har gitt oss livet..."

Komite C la fram følgende tekstforslag til dåpsforklaringen, som med 59 stemmer fikk flertall i voteringen:

*Gud har gitt oss livet og skapt oss til fellesskap med seg. Etter sitt ord og løfte tar Gud imot oss i dåpen. Her frelser Gud oss fra synd og død, forener oss med Jesus Kristus til et nytt liv og innlemmer oss i sin kristne kirke.
For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*

Dette forslaget ble i voteringen satt opp mot et annet forslag fra H. Nordhaug. Dette forslaget fikk hele 49 stemmer og ble opprettholdt på Kirkemøtet 2010:

*Gud har gitt oss livet og skapt oss til fellesskap med seg. Etter sitt ord og løfte frelser Gud oss i dåpen fra synd og død, forener oss med Jesus Kristus til et nytt liv og innlemmer oss i sin kristne kirke.
For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*

Ut fra avstemmingen bør begge disse forslagene belyses med tanke på Kirkemøtet 2011.

I det følgende kommenteres svakheter og styrker ved hvert av forslagene:

Til Komiteens forslag (alternativ 1):

Svakheter:

- Ordet "Gud" gjentas hele 4 ganger. Komiteen ønsket ikke å erstatte Gud med "han". Ordet "han" dukker opp i det etterfølgende sitatet fra Joh 3,16, og det er uheldig om ordet brukes to ganger av hensyn til kjønnsinkluderende språk.

- Noen har vurdert det som uheldig å bruke uttrykket "tar imot" både om menighetens mottakelse i åpningsordene og om Guds mottakelse av oss i dåpen. Det kan likevel argumenteres for at de to "mottakelser" styrker innledningsdelens profil, som har overskriften "mottakelse til dåp".
- Ordet "her", som refererer til "i dåpen", er ikke helt godt, og synes å være en forlegenhetsløsning.

Styrker:

- Man får fram at dåpen først og fremst betyr at "Gud tar imot oss". Det er positivt at "Menigheten tar imot barna med takk og glede" heves til at "Gud tar imot oss".
- "Tar-imot-oss-i-dåpen-setningen" gir en logisk og meningsfull overgang fra setningen om at Gud har skapt oss til fellesskap med seg, til setningen om at vi frelses fra synd og død. Frelsen blir en del av Guds mottakelse av oss.

Forlegenhetsløsningen "her" kan imidlertid erstattes med "Gjennom dåpens vann frelser Gud oss...". I komiteens første innstilling stod det her "I dåpen frelser Gud oss..", men dette ble kritisert for at "i dåpen" ble sagt 2 ganger rett etter hverandre, bare skilt av et punktum. Dette unngår man ved å omformulere til "Gjennom dåpens vann". Dette løser imidlertid ikke problemet med at ordet "Gud" gjentas fire ganger i komiteens forslag, og anbefales derfor ikke.

Til H. Nordhaugs forslag (alternativ 2):

Svakheter:

- Det blir et logisk brudd og en brå overgang fra setningen om at "Gud har skapt oss til fellesskap" - til beskrivelsen av dåpen, som starter med "frelser oss fra synd og død". Den første setningen om fellesskap går derfor litt "på tomgang".
- Dåpen betyr først og fremst at man frelses fra noe, ikke til noe. Det kan gi en litt negativ introduksjon til dåpen.

Styrker:

- Ordet "Gud" gjentas bare 3 ganger, ikke 4 ganger som i komiteens forslag.
- Dåpsforklaringen blir kortere.
- Forslaget gjør dåpens overgang fra synd og død tydelig.

Overveielser og forslag til justering av dåpsforklaringen

For å få en best mulig og slitesterk dåpstekst, kan en vurdere mindre justeringer. Språklige og stilistiske hensyn blir her viktige. Det kom ikke fram store forskjeller i dåpsteologi på kirkemøtet, men ulike betoningene kan ses i de to alternative forslagene som er fremmet. Skal man innlede dåpsforklaringen med at Gud tar imot oss i dåpen, eller gå direkte på hva vi frelses fra i dåpen?

Det kan være gode grunner for å beholde det setningsleddet i komiteens forslag som ikke er med i H. Nordhaugs forslag.

- Det kommuniserer godt til dåpsfølget å starte med at dåp betyr å bli tatt imot av Gud.
- Det er teologisk sett viktig å betone hva dåpen frelser *til* (fellesskap med Gud) både først og sist i forklaringen, uten å ta bort hva vi frelses *fra* (synd og død).
- Innledningsdelens overskrift er "Mottakelse til dåp". Da gir det mening å betone at ikke bare menigheten, men også Gud *tar imot* oss i dåpen.

Samtidig er det to svakheter i komiteens forslag, som er løst i H. Nordhaugs forslag: Ordet "Gud" gjentas ikke 4 ganger, men bare 3 ganger. Og man unngår ordet "her", som referanse til "i dåpen".

Hvordan kan en så beholde komiteens "tar Gud imot oss i dåpen" og unngå de to svakhetene ved komitéforslaget?

En kunne ta bort leddet "og innlemmer oss i sin kristne kirke", da dette i sak sies andre steder i liturgien. Da vil andre setning lyde slik: "*Etter sitt ord og løfte tar Gud imot oss i dåpen, frelser oss fra synd og død og forener oss med Jesus Kristus til et nytt liv.*" Ulempen ved denne løsning er at man mister en viktig del av den fellesskapsdimensjonen som den innledende setningen legger opp til, og at man mister den mest "konkrete" bestemmelsen av dåpen, at man "*innlemmes i den kristne kirke*". Dessuten vil dette være en stor endring av teksten fra KM 2010.

I det følgende *tredje alternativet* er setningen med de fire bestemmelser om dåpen delt i to setninger. Første setning fokuserer på hva *Gud gjør* i dåpen, andre setning på hva *vi får* i dåpen.

(Alternativ 3)

(BM:) *Gud har gitt oss livet og skapt oss til fellesskap med seg. Etter sitt ord og løfte tar Gud imot oss i dåpen og frelser oss fra synd og død. Vi forenes med Jesus Kristus til et nytt liv og innlemmes i den kristne kirke.*

For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

(NN:) *Gud har gjeve oss livet og skapt oss til fellesskap med seg. Etter sitt ord og sin lovnad tek Gud imot oss i dåpen og frelser oss frå synd og død. Vi blir sameina med Jesus Kristus til eit nytt liv og vi blir innlemma i den kristne kyrkja.*

For så elska Gud verda at han gav Son sin, den einborne, så kvar den som trur på han, ikkje skal gå fortapt, men ha evig liv.

Svakheter:

- Passivformene kan være problematisk *innholdsmessig* og *språklig* ved at inntrykket av hva som skjer i dåpen kan svekkes.
- At Gud tar i mot oss i dåpen får ikke stå alene i setningen som en bestemmelse om dåpen.

Styrker:

- Teksten blir mindre oppramsende og hver av de fire bestemmelsene om dåpen får mer vekt når de fordeles jevnt på to setninger.
- Vekslingen mellom aktiv og passiv form, og mellom de foranstilte ordene "Gud" og "Vi" gir en stilistisk variasjon.
- Ved å gjenta "vi blir" i tredje setning i nynorskversjonen, kompenseres passivformen og setningen får et aktivt preg. Å gjenta "vi" på bokmål her, er ikke nødvendig.
- Ordet "Gud" gjentas ikke mer enn 3 ganger.
- Forslaget bringer komiteens forslag og H. Nordhaugs forslag nærmere hverandre ved at "tar imot" og "frelser oss fra synd og død" rykkes nærmere hverandre.

Til slutt bør et annet forslag fra KM 2010 omtales. L. Riksaasen Dahl foreslo å beholde formuleringen fra forslaget som ble lagt fram for dette møtet og si: "frelser oss fra synd og *skyld*" i stedet for "frelser oss fra synd og *død*". Dette forslaget fikk 35 stemmer og falt. Forslaget viderefører siste del av formuleringen "menneskeslektens synd og skyld" fra nåværende liturgi. Formuleringen mister derimot et sentralt perspektiv i dåpsteologien knyttet til liv-død tematikken og at vi i dåpen dør med Kristus, jf Rom 6,1ff. Formuleringen i dette alternative forslaget kunne eventuelt vært vurdert utbygget med det mer presise: "frelser oss fra *syndens skyld* og *dødens makt*". Ingen av disse alternativene anbefales tatt inn her.

Om en ønsker å ta inn slike presiserende bestemmelser til ordet *synd* (og til *død*), er det bedre å legge dette inn i en av bønnene ved døpefonten.

Det tredje alternativet til den innledende dåpsforklaringen er tatt inn i forslaget til dåpsliturgitekst til KM 2011.

C. Endringer av tekstform i bibelsitater

Alle bibelsitater er nå justert til å være i samsvar med Bibelselskapets fastsatte tekstform. Det betyr at i teksten om Jesus og barna (Mk 10) heter det nå at han ble "sint", ikke "harm". I Titus 3- teksten heter det nå "Det ble åpenbart", ikke "Det er blitt åpenbart" – og videre: "så vi skulle bli rettferdige ved hans nåde" og ikke "så vi ved hans nåde skulle stå rettferdige for Gud".

D. Bearbeiding av bønnene ved døpefonten

I merknadene fra komité C sies det at det i tiden fram til Kirkemøtet 2011 må arbeides videre med disse tre bønnene ved døpefonten, "slik at disse motivene er på plass i alle variantene".

Med "disse motivene" siktes det til at "vannet må nevnes" og at "syndefallets realitet" må komme tydelig fram. Dette henger sammen med at bønnen ved døpefonten - etter komiteens mening - skal gi utdypende forklaring av hva dåpen gir, ut over det som sies i den innledende dåpsforklaringen.

I bønn 1 har komiteen lagt inn både "syndefallets realitet" og "vannet" i sitt tekstforslag. I bønn 2 har komiteen lagt inn "vannet", men ikke "syndefallets realitet".. I bønn 3 har ikke komiteen gjort endringer. "Syndefallets realitet" er allerede uttrykt i "frir oss fra mørkets makt", men "vannet" er ikke nevnt.

I det følgende gjengis først bønnene med de endringer komiteen har gjort. Bønnene kommenteres og det legges fram nytt forslag til tekst. Det er lagt vekt på å etterkomme komiteens bestilling om de to hovedmotivene. Når det gjelder motivet "syndefallets realitet", er det lagt vekt på å anvende ulike bibelske begreper i de tre bønnene og ikke gjenta "under syndens og dødens lov" i alle. Dessuten er noen nye motiver tatt inn eller styrket, og sett i sammenheng med andre deler av dåpsliturgien.

Til bønn 1:

1. Herre Jesus Kristus, vi takker deg for dåpens vann som ved ditt ord er en nådens kilde. Vi er mennesker under syndens og dødens lov, men i dåpen frelser du oss fra synd og død og gir oss del i din seierrike oppstandelse. (KM 2010)

Kommentar: Uttrykket "under syndens og dødens lov" ivaretar syndefallsrealiteten. Dessuten videreføres dette motivet ved formuleringen "i dåpen frelser du oss fra synd og død". Den siste formuleringen er allerede brukt i den innledende dåpsforklaringen, slik at uttrykket "synd(ens) og død(ens lov)" vil bli sagt 3 ganger i dåpsliturgien om man velger denne bønnen. Det kan virke unødig trettende, slik at mange derfor vil unngå å bruke denne bønnen ved døpefonten.

En kan derfor vurdere å stramme inn dette motivet i bønnen og unngå for mye gjentakelse. Dessuten inneholder ikke denne bønnen i virkeligheten noen *bønn*, slik de andre bønnene ved døpefonten har, men er formet som en "takk" til Gud og som en utdypende forklaring om hva dåpen gir. Slik teksten er gjengitt, bryter den derfor med "sjangeren" *bønn ved døpefonten*. Dette kan muligens skyldes at den avsluttende bønnen som lå i forslaget til Kirkemøtet, ble uteglemt: "Vi ber deg Herre, la den nye fødsel skje ved din skapende Ånd."

Ut fra dette foreslås følgende formulering, som er tatt inn i dåpsliturgiens tekst:

1. Herre Jesus Kristus, takk for dåpens vann, som ved ditt ord er en nådens kilde. I dåpen frir du oss fra syndens og dødens lov og forener oss med deg i din seierrike død og oppstandelse. Gi henne/ham/dem som døpes nytt liv ved din Hellige Ånd.

For ordvalget vises til Rom 8,2: ("...har i Kristus Jesus gjort deg fri fra syndens og dødens lov"). Det vises også til Rom 8,11: ("...også gi deres dødelige kropp *liv ved sin Ånd*, som

bor i dere".) I dette forslaget er Ånden knyttet til Kristus, og ikke til Gud, som i Rom 8,11, men i Rom 8, 9 brukes uttrykket "Kristi Ånd".

Et annet poeng er at Kristi død, og ikke bare hans oppstandelse, er nevnt, fordi dåpen innebærer både å dø og å oppstå med Kristus.

I den avsluttende bønningen er det på bakgrunn av det sterke uttrykket "syndens og dødens lov" naturlig å be om "nytt liv ved din Hellige Ånd". Bønningen følger også opp den innledende dåpsforklaringens uttrykk "forene oss med Jesus Kristus til et nytt liv".

Bønningen er dessuten gjort enklere og mer direkte, ved at uttrykket "vi takker deg" er erstattet med "takk".

Til bønn 2:

2. Evige Gud, vi takker deg for at du frelser oss i den hellige dåp, der du forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. I troen på ditt løfte ber vi: Send din Ånd, så hun/han/de som døpes, reises opp fra dåpens vann til nytt liv i Kristus. (KM 2010)

Kommentar: Her etterlyser komiteen syndefallsrealiteten.

Det foreslås følgende formulering, som er tatt inn i dåpsliturgiens tekst:

2: Evige Gud, takk for at du tar imot oss i den hellige dåp. Ved dåpens vann renser du oss fra all synd og forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus. I troen på ditt ord og løfte ber vi: La den nye fødsel skje ved din skapende Ånd.

Her er motivet fra den innledende dåpsforklaring med at "Gud tar imot oss i dåpen" hentet inn. "Vi takker deg" er også her forenklet til "Takk".

Ved formuleringen "renser du oss fra all synd" er motivet med syndefallets realitet tatt inn. En renselse fra synd er nødvendig. Samtidig uttrykkes dette på en positiv måte og antyder at det er ingen synd dåpen ikke kan frelse fra; ingen synd kan stenge oss ute fra å bli døpt, og dåpens gir oss et grunnlag av nåde og barnekår som bærer også når vi synder.

Omtalen av vannet er beholdt, men endret og knyttet direkte til vannets *rensende* funksjon, noe som ikke er uttrykt i dåpsliturgien noe annet sted. For ordvalget vises til Ef 5,26: (".. og rens den med badet i vann, i kraft av et ord.") Av innholdsmessige og poetiske grunner nevnes ikke bare troen på "ditt løfte", men "troen på "ditt ord og løfte".

Den avsluttende bønningen er hentet fra komiteens forslag til bønn 3, som er den bønningen som finnes i gjeldende dåpsliturgi fra 1978. Komiteens forslag til avsluttende bønn i bønn 2 er samtidig flyttet til bønn 3.

Til bønn 3:

3. Herre Jesus Kristus, vi takker deg for dåpens vann, som ved ditt ord er en nådens kilde, der du frir oss fra mørkets makt og gir oss del i din seierrike død og oppstandelse. Vi ber deg: Herre, la den nye fødsel skje ved din skapende Ånd. (KM 2010)

Kommentar: Her etterlyser komiteen vannet.

Syndefallets realitet antas å være ivaretatt ved formuleringen "frir oss fra mørkets makt".

Her foreslås følgende formulering, som er tatt inn i dåpsliturgiens tekst:

3. Evige Gud, vi takker deg for frelsen i den hellige dåp, der du frir oss fra mørkets makt og gjør oss til lysets barn. Send din Ånd, så hun/han/de som døpes, reises opp fra dåpens vann til det nye livet med Jesus Kristus, vår Herre.

Bønnen er omskrevet fra å være rettet mot Kristus, til å være rettet mot Gud. Dette samsvarer med en tendens i hele det nye gudstjenesteforslaget og med at befrielsen fra "mørkets makt" og motivet "mørke" primært er knyttet til Gud, i 2. Kor 4,6; Ef 5,8; Kol 1, 13; 1. Tess 5,4; 1. Pet 2,9; 1 Joh 1.6f. Dåpen ses her som befrielse fra mørket og overgang til å bli "lyssets barn". Det gir en forbindelse til hoveddel 3 i dåpsliturgien, hvor livet i dåpen er forstått som å "ikke vandre i mørke, men ha livets lys". En kunne vurdere å endre tiltalen i denne bønnen fra "Evige Gud" til "Lyssets Gud", ut fra bibeluttrykk som "Gud er lys, det finnes ikke mørke i ham" (1. Joh 1,6) og ordene i andre del av Den nikenske trosbekjennelse "Gud av Gud, lys av lys".

Vannets motiv ivaretas ved at komiteens formulering fra bønn 2 er flyttet til denne bønn 3.

Det har vært viktig å unngå gjentakelse av ordene "forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus" i alle tre bønnene ved døpefonten. Poenget er imidlertid ivaretatt med formuleringen "til det nye livet med Jesus Kristus, vår Herre".

Her er formen "Vi takker deg" beholdt, mens innledningsformularet "vi ber" er tatt ut, slik at man går rett på bønnen i siste setning.

Med disse endringer fremmes følgende tekst til dåpsliturgi for Kirkemøtet 2011:
(Se forslag til vedtak inntatt i dokumentets første del.)

Økonomiske/administrative konsekvenser

Dåp i hovedgudstjenesten medfører ingen nye utgifter, annet enn at de menigheter som ikke har brukt dåpslys tidligere, og ikke har anskaffet en lysholder til dåpslys, vil få utgifter til dette. Tenning av dåpslys er ikke obligatorisk, men et "kan-ledd" i dåpsliturgien.